

HERHALINGSMODULE

REMI

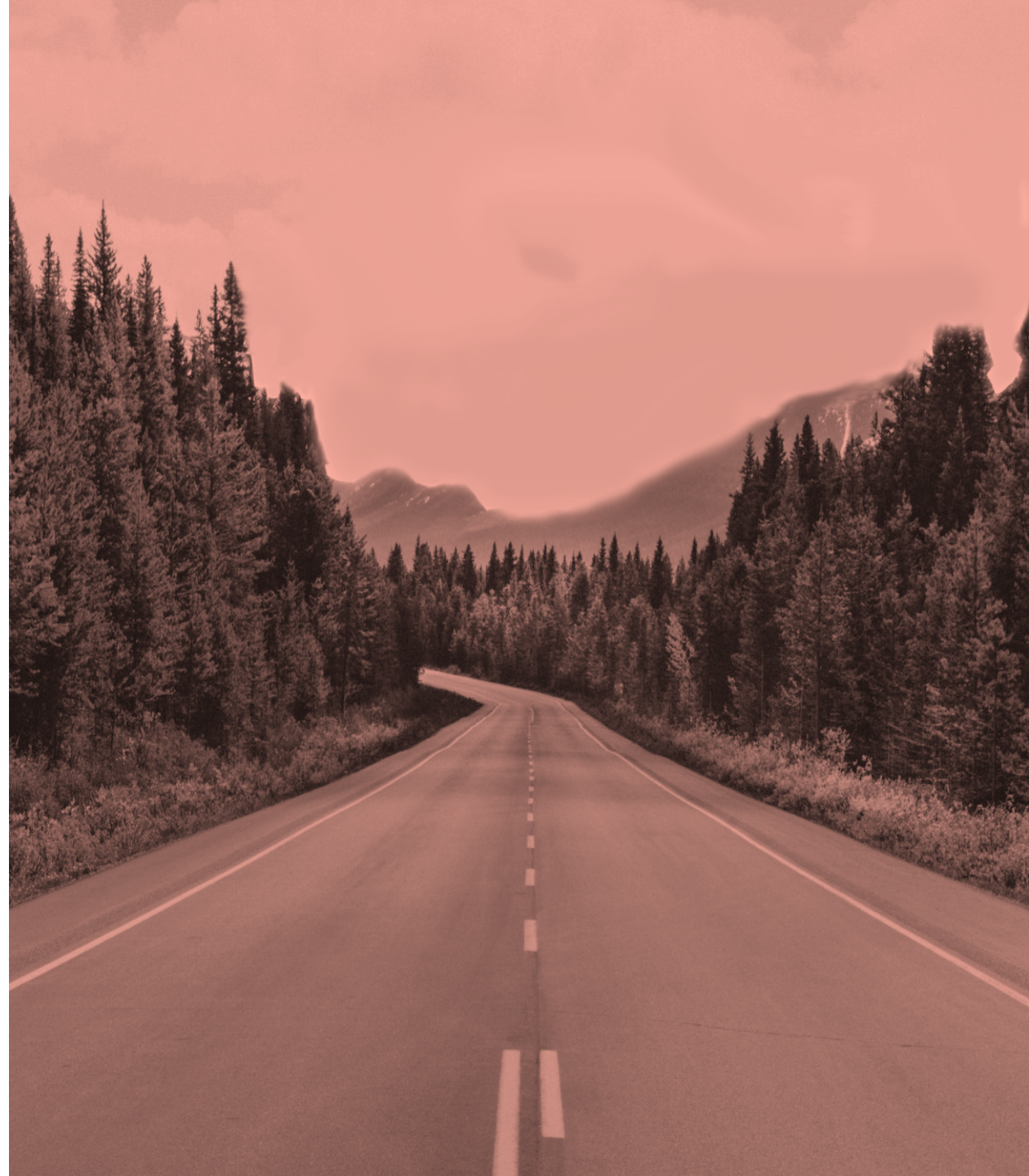
Tess Penne, Marieke Frederickx, Martine Dingemans,
Heleen Delanghe

Expertisecentrum Budget en Financieel welzijn

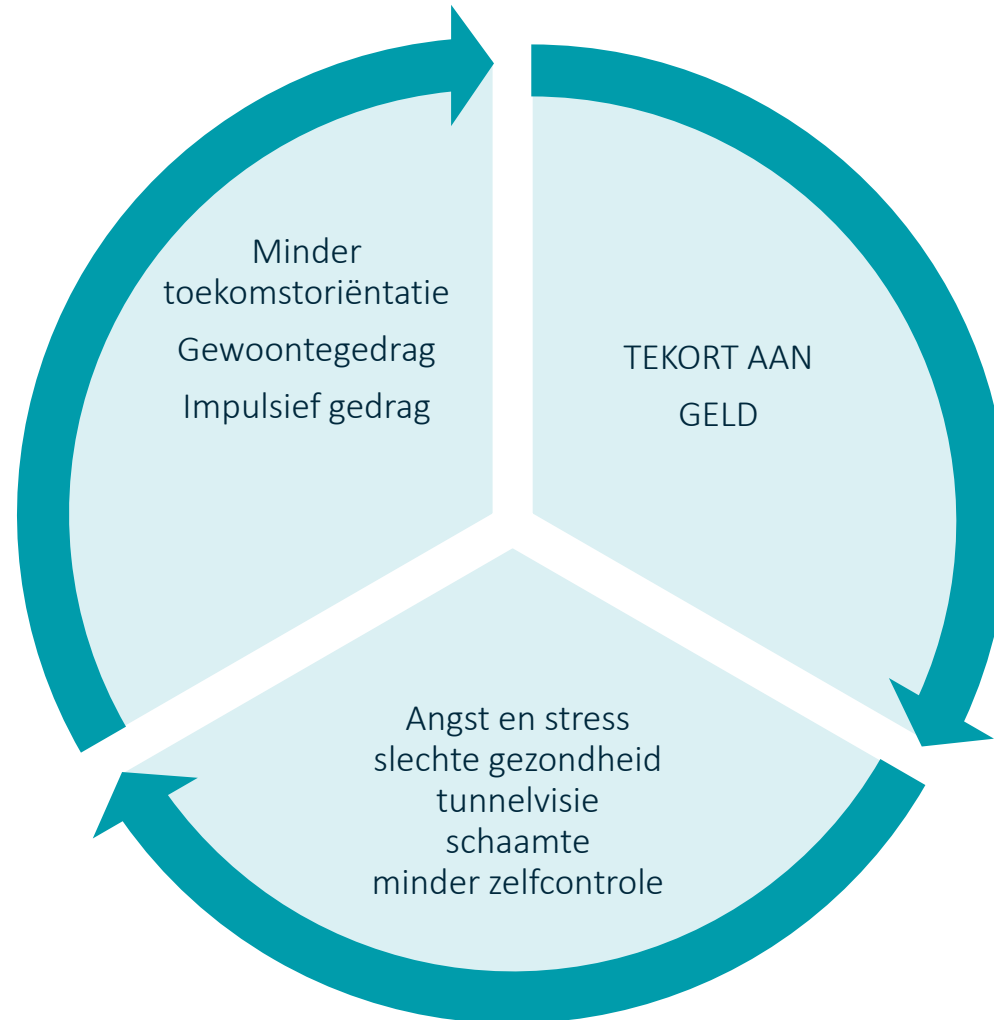
Thomas More

oktober 2023

THOMAS
MORE

WAAROM VOLDOENDE FINANCIËLE MIDDELEN ZO BELANGRIJK ZIJN

Bron: [Storms & Peeters \(2019\)](#)

 DEEL I. Hfdstk 4.1.
Zie ook: [Wat met lage inkomens?](#)

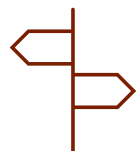
OP DE AGENDA

Het recht op een menswaardig bestaan

Referentiebudgetten voor maatschappelijke participatie

Aan de slag met REMI

Project uitrol REMI

Het recht op een menswaardig bestaan

ONTSTAAN

“Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de **menselijke waardigheid**”

(Art. 1 OCMW wet)

⇒ Hoe toepassen in de praktijk?

- Juridisch sleutelbegrip

- Consensus over belang

⇒ Maar abstract en vaag begrip

⇒ Noodzaak aan concrete vertaling

WIE HEEFT NOOD AAN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING?

WIE HEEFT RECHT OP EEN LEEFLOON?

€ 1500
+ € 173

€ 1760

WIE HEEFT ER RECHT OP AANVULLENDE FINANCIËLE STEUN?

Het recht op een menswaardig inkomen is niet altijd voldaan

Aanvullende financiële steun ↑

= Discretionaire bevoegdheid

- + maatwerk, lokale context

- ongeoorloofde verschillen tussen en binnen OCMW's

WIE HEEFT ER RECHT OP AFS?

Verschillen **tussen** OCMW's mbt omvang AFS

	Avg	Max	Min	Var Coeff
Alleenst V	109	304	0	88,6
Koppel	144	363	0	84,5
Koppel + 2 kind	206	492	0	75,8
Alleenst V + 2 kind	113	317	0	100,0
Asielzoeker	166	279	0	64,3
Alleenst M	110	272	0	84,3
Alleenst V	100	272	0	96,6
Alleenst M	139	318	0	73,0

Mertens, T. & Storms, B. (2014). *Aanvullende financiële steun door Kempense OCMW's. Update 2013*. Geel: Cebud, Thomas More

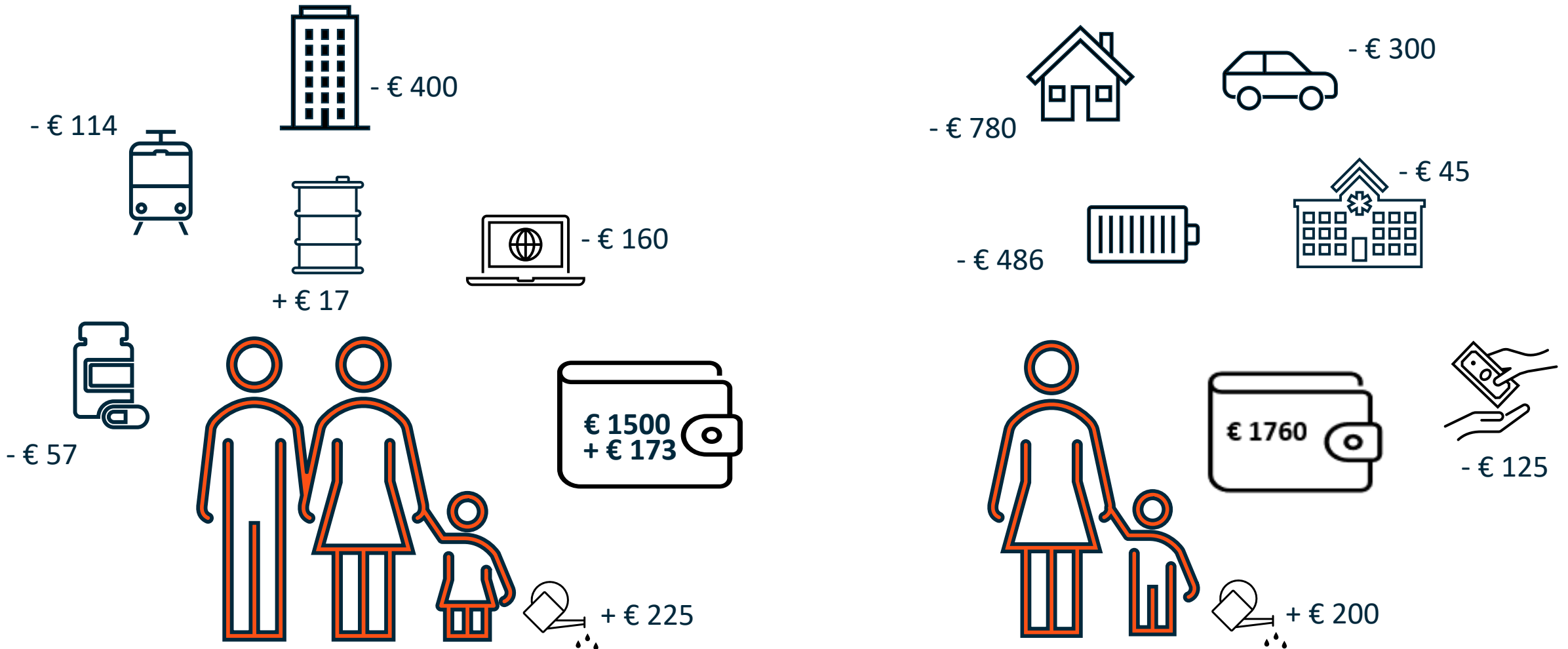
WIE HEEFT ER RECHT OP AFS?

Verschillen **binnen** OCMW's mbt omvang AFS

			Case Jef			
OCMW			Avg	Max	Min	Std
Vlaanderen	Oost-Vlaanderen	klein	341	450	150	99
	Limburg	klein	278	310	250	32
	Antwerpen	groot	105	200	12	94
	Vlaams-Brabant	groot	200	250	150	71
	Oost-Vlaanderen	groot	201	300	100	100
Wallonië	Henegouwen	groot	260	330	200	66
	Henegouwen	zeer groot	260	400	80	164
	Waals Brabant	zeer klein	108	115	100	11
	Luxemburg	groot	215	300	115	71
	Namen	klein	250	500	100	102
	Luik	zeer klein				
Brussel		groot	171	500	0	191
		klein	354	600	50	203
TOTAAL			246	600	0	61

Cornelis, I., Peeters, N., Storms, B. (2013). *OCMW-steun en menselijke waardigheid - Onderzoek naar de effectiviteit van het implementeren van REMI voor het berekenen van de aanvullende steun door Vlaamse OCMW's*. Geel: Cebud, Thomas More

WIE HEEFT ER RECHT OP AANVULLENDE FINANCIËLE STEUN?

ONTSTAAN

“Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de **menselijke waardigheid**”

(Art. 1 OCMW wet)

Hoe toepassen in de praktijk?

*"OCMW's moeten bij alle mensen die komen aankloppen voor hulp onderzoeken **in welke mate ze behoeftig zijn** en hoe ze hen kunnen helpen. Daarvoor hebben ze een **meetinstrument** nodig, zoals je bij de dokter een thermometer hebt en daarmee de diagnose "koorts" kan vaststellen."*

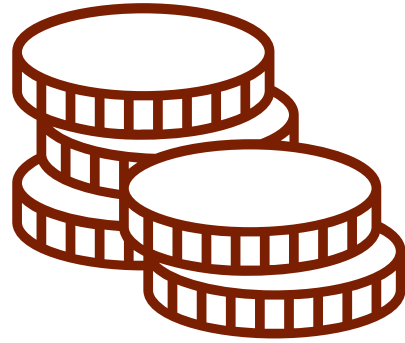

Menselijke waardigheid

Maatschappelijke participatie

- Mens is een mens in de samenleving.
- Samenleving is een verzameling van mensen die via sociale netwerken met elkaar verbonden zijn.
- In die netwerken nemen mensen posities in, met bijhorende verwachtingen.
- Deze verwachtingen kunnen vervullen, zorgt ervoor dat mensen het gevoel hebben erbij te horen en eraan bij te dragen.

➔ menswaardig leven = een leven waarin je aan de samenleving kan participeren

Referentiebudgetten voor
maatschappelijke participatie

WAT ZIJN REFERENTIEBUDGETTEN?

Hoeveel inkomen is minimaal nodig om het recht op een menswaardig leven te waarborgen?

Hoeveel inkomen is minimaal nodig om volwaardig aan de samenleving te kunnen deelnemen?

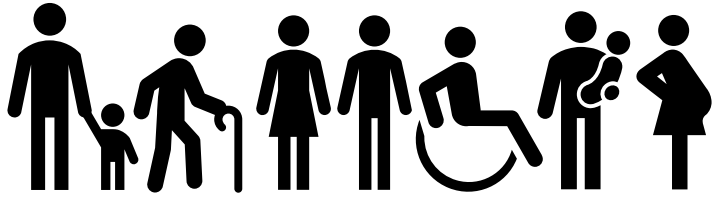
WAT ZIJN REFERENTIEBUDGETTEN?

Hoeveel inkomen is minimaal nodig om volwaardig aan de samenleving te kunnen deelnemen?

WAT ZIJN REFERENTIEBUDGETTEN?

Hoeveel inkomen is minimaal nodig om volwaardig aan de samenleving te kunnen deelnemen?

INDIVIDUELE CONTEXT

Veronderstellingen

Goede gezondheid
Competenties voor goed
budgetbeheer

MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT

Veronderstellingen

Toegankelijke instituties
Kwaliteitsvolle woning
Bereikbaarheid: geen eigen wagen

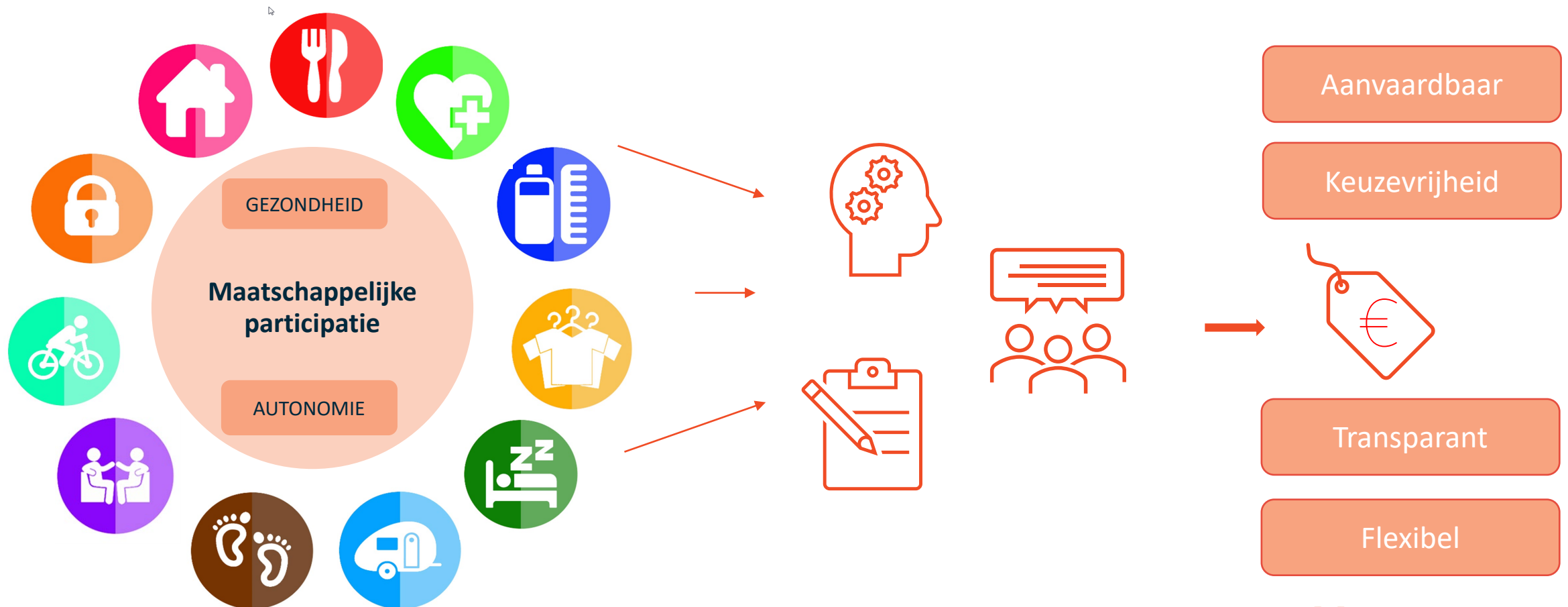
ONDERGREN

DEEL I. Hfdstk 1.3.-2.1.
Zie ook: Theoretisch kader

WAT ZIJN REFERENTIEBUDGETTEN?

Hoeveel inkomen is minimaal nodig om volwaardig aan de samenleving te kunnen deelnemen?

HOE WORDEN DE KORVEN OPGEBOUWD?

Voorbeeld: Gezonde voeding

FUNCTIES

Biologisch, medisch,
sociaal en cultureel

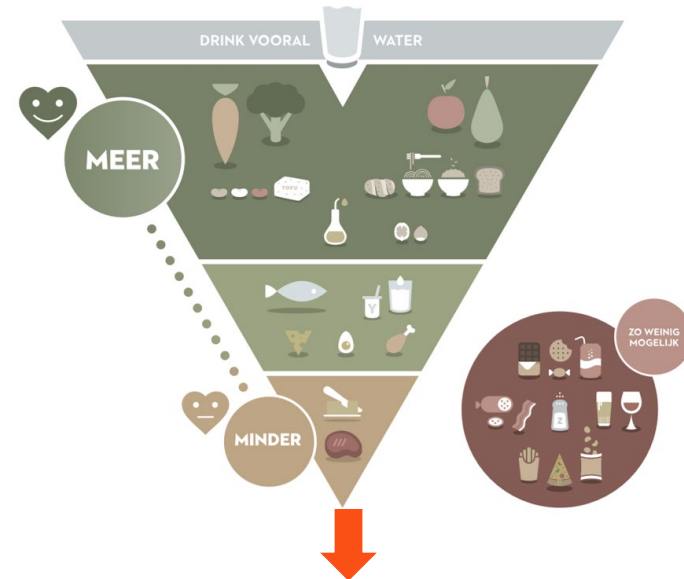

(sociale functies in andere
korven)

MINIMAAL NODIG?

- Gezonde, evenwichtige en gevarieerde voeding
- Bereiden
- Serveren & consumeren
- Bewaren
- Beweging

GEBASEERD OP?

Voedingsexperts
Focusgroepen

Goedkope prijzen
haalbaar & aanvaardbaar

DEEL I. Hfdstk 2.2.

Zie ook: [Korven](#)

REFERENTIEBUDGETTEN VOOR MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

sociale huisvesting

private huisvesting

Brussel

 € 1168

 € 1718

 € 2525

 € 1853

 € 1619

 € 2309

 € 3123

 € 2143

Vlaanderen

 € 1170

 € 1681

 € 2592

 € 1914

 € 1531

 € 2131

 € 2925

 € 2070

Wallonië

 € 1132

 € 1677

 € 2613

 € 1772

 € 1456

 € 2110

 € 2909

 € 1999

Maandbedragen mei 2023.

TOEPASSINGEN REFERENTIEBUDGETTEN

- Armoede-indicator voor bestuderen van
    - doeltreffendheid minimuminkomens
    - betaalbaarheid publieke goederen en diensten (water, huisvesting, ...)
    - (risico op armoede)
  - Richtnorm voor beoordelen leefsituaties in functie van de menselijke waardigheid
    - **Diagnose- en begeleidingsinstrument** voor maatschappelijk werkers, schuldbemiddelaars, rechters, OCMW's, universiteiten, non-profitorganisaties zoals sociale kruideniers
    - Flexibel aanpasbaar voor individuele leefsituaties
- ⇒ **Online tools:** Budgetcalculator (brede publiek) - REMI (OCMW's) - STUFI (STUVO's) - MELISA (budget- en schuldhulpverlening)

DOEL TREFFENDHEID VAN DE MINIMUMINKOMENS 2020

Private
huur

Sociale
huur

referentiebudget (+extra voor werkenden)

€ 1306 (+ €33)

€ 944 (+ €164)

leefloon

€ 959

€ 959

min. werkloosheidsuitkering

€ 1103

€ 1103

minimumloon

€ 1642

€ 1642

referentiebudget (+extra voor werkenden)

€ 2856 (+ € 53)

€ 2362 (+ € 164)

leefloon

€ 1902

€ 1902

min. werkloosheidsuitkering

€ 1952

€ 1952

minimumloon

€ 2454

€ 2454

referentiebudget

€ 1743

€ 1466

inkomensgarantie voor ouderen

€ 1539

€ 1539

minimum pensioen

€ 1557

€ 1557

- huisvesting
- veiligheid
- voeding
- gezondheid en pers. verzorging
- veilige kindertijd
- mobiliteit

- kleding
- nachtrust
- ontspanning
- onderhouden relaties
- onvoorziene uitgaven
- extra ref.budget werkenden

Maandbedragen juni 2020. Referentiebudgetten voor maatschappelijke participatie ©CEBUD.

De gezinnen hebben geen eigen wagen. Alle gezinsleden verkeren in goede gezondheid en wonen in een kwaliteitsvolle woning. Het minimuminkomen is de enige bron van inkomen voor het gezin.

Het jongste kind is tussen 6 en 11 jaar oud, het oudste kind is tussen 12 en 17 jaar oud.

Sociale zekerheidsbijdragen, belastingen, kinderbijslag en schooltoelage zijn verrekend in het netto besteedbaar minimuminkomen.

Meer info:
[Menswaardig leven
met een minimuminkomen?](#)

REMI | WAT?

- REferentiebudgetten voor een Menswaardig Inkomen
- online tool die behoeftigheid in kaart brengt o.b.v. referentiebudgetten
- op vraag van en in samenwerking met OCMW's
- berekent in welke mate het gezinsinkomen van de aanvrager volstaat om volwaardig aan de samenleving te kunnen deelnemen
- gestructureerde verzameling inkomsten en noodzakelijke uitgaven

REMI

REMI: AANPASSINGEN AAN REËLE LEEFSITUATIES

Theoretische referentiebudgetten
Hypothetische typegezinnen

REMI
Reële leefsituaties

- Mediane huurprijs
- Geen ziekte-uitgaven voor zieke personen
- Geen eigen wagen
- Kwaliteitsvolle woning

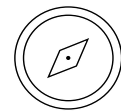
- Reële woninguitgaven
- Noodzakelijke kosten zieke gezinsleden, kinderopvang...
- Kosten eigen wagen,...
- Andere uitgaven: aanpasbaar

EEN GELIJKWAARDIGE ONDERSTEUNING VAN GEZINNEN

Gelijkwaardigheid

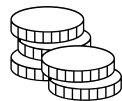
Wat is er nodig?

Gemeenschappelijke visie op menselijke waardigheid

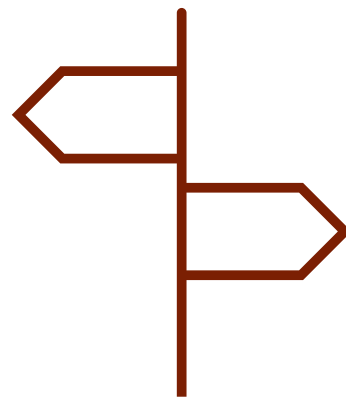

Wetenschappelijk onderbouwd diagnose-instrument, dat zorgvuldig maatwerk toelaat

Bestuurskracht

Aan de slag met REMI:
een stappenplan

STAPPENPLAN REMI

OCMW/
OVERHEID

STAP 0:
Afsprakenkader

STAP 0:
Toegang REMI

MAATSCHAPPELIJK
WERKER

STAP 1:
Leren werken
met REMI

STAP 2:
Basisdossier

STAP 3:
Maandbudget

STAP 4:
Dienstverlening

OCMW/
OVERHEID

STAP 5:
Input beleid

STAP 6:
Evaluatie

STAP 1 | LEREN WERKEN MET REMI

WEBSITE: remiredi.be

- [Theoretische achtergrond referentiebudgetten](#)

- [Booklet: details korven](#)

- [Politeia boek](#)

- [Gebbruikershandleiding](#)

- [Productengids](#)

- [Kennisclips](#)

- [FAQ](#)

- [Afsprakenkader](#)

- Opleidingen: [kalender](#) & [materiaal](#)

R€MI

REMI Vlaanderen (NL)

Klik hieronder om naar de website van de Vlaamse referentiebudgetten te gaan!

[Klik hier](#)

REMI Brussel (NL)

Klik hieronder om naar de Nederlandstalige website van de Brusselse referentiebudgetten te gaan!

[Klik hier](#)

R€DI

REDI Wallonie (FR)

Cliquez ci-dessous pour accéder au site web des budgets de référence de Wallonie!

[Cliquez ici](#)

REDI Bruxelles (FR)

Cliquez ci-dessous pour accéder au site web francophone des budgets de référence de Bruxelles !

[Cliquez ici](#)

STAP 2 | BASISDOSSIER INVOEREN

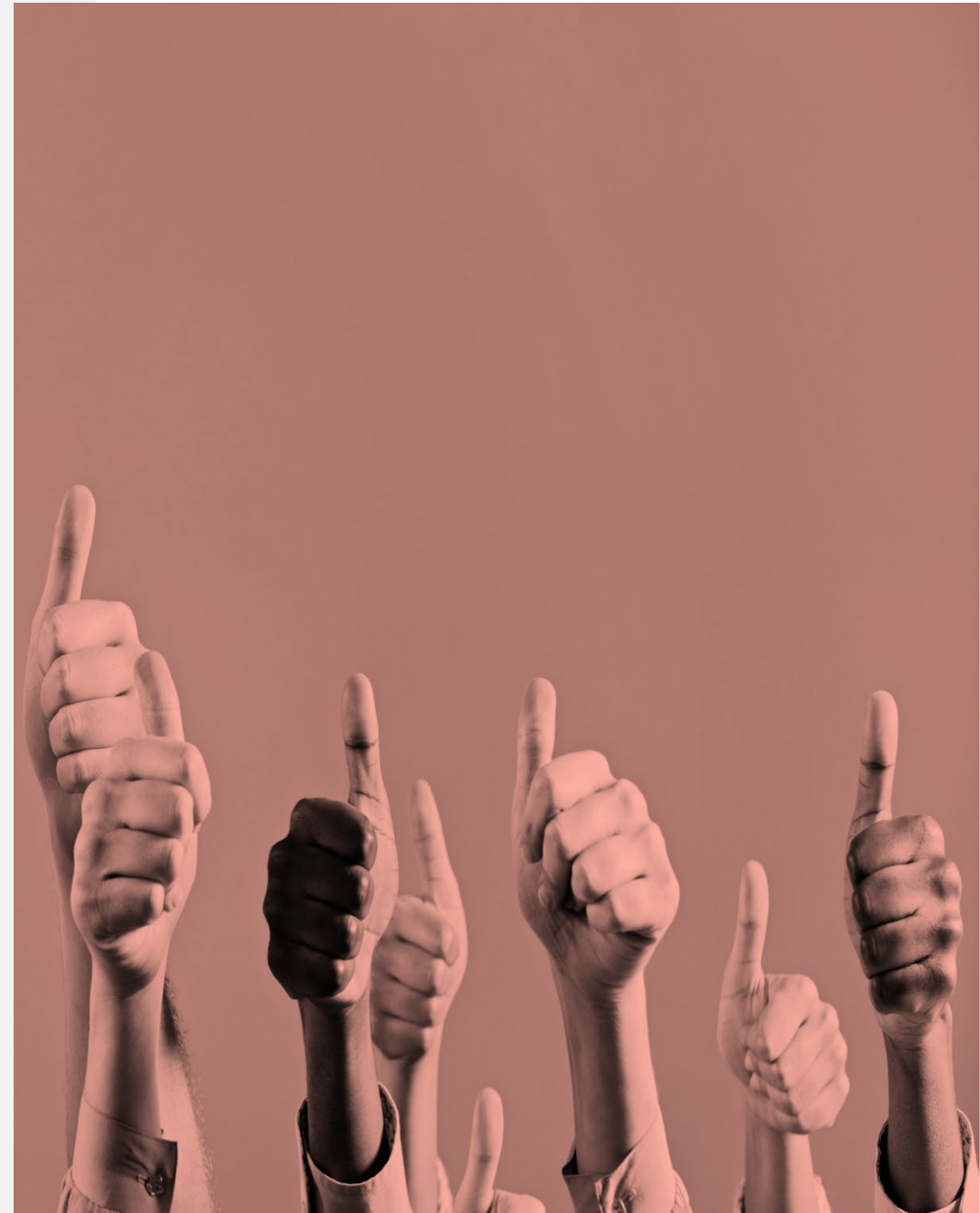
WIE HEEFT NOOD AAN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING?

STAP 4 | Maatschappelijke dienstverlening

- REMI als begeleidingsinstrument - uniform kader met lokale autonomie:
  - Doorlopen van rechten en mogelijkheden
  - Inzicht in budget voor hulpverlener én cliënt
  - Bepalen hoogte en termijn aanvullende (financiële) steun
- Alle rechten uitgeput: VT, Sociaal tarief kinderopvang, studietoelage, bv <https://www.rechtenverkenner.be>
- Kosten beperken: inschrijven sociale huisvesting, Veranderen van provider of energieleverancier
- Inkomen verhogen: indien er goedkopere opvang mogelijk is, is het dan mogelijk om meer te werken? Of ander werk met betere uren/ meer uren/ wagen nodig?
- Immateriële ondersteuning: woonbegeleiding, budgetbegeleiding

REMI | VOORDELEN

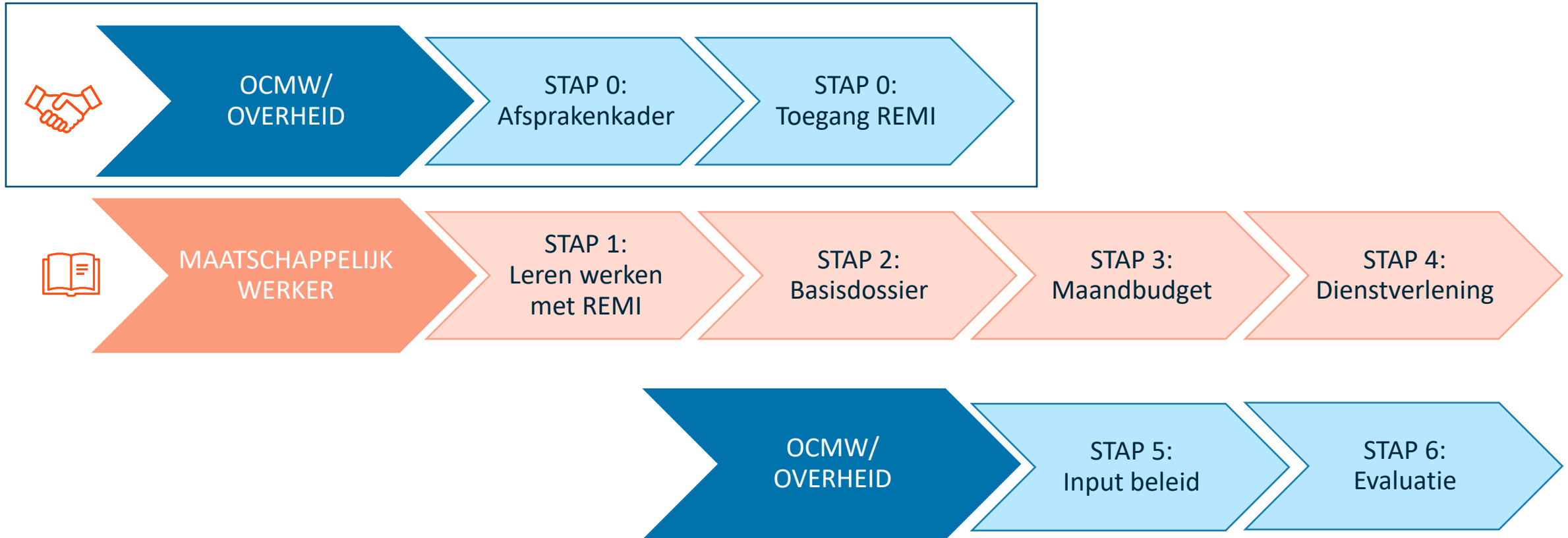
- uniform en compleet overzicht uitgaven en inkomsten
  - wetenschappelijk onderbouwde norm die kan worden aangepast naar elke concrete leefsituatie
  - faciliteert gelijkwaardige hulpverlening met minder arbitraire verschillen binnen en tussen OCMW's
  - bruikbaar startpunt voor de hulpverlening:
    - gelijkwaardige diagnose van behoeftigheid
    - begeleidingsinstrument voor hulpverlening
    - steun en begeleiding op maat van cliënt
    - informeert en onderbouwt BCSD en beleid
- ⇒ Getuigenissen huidige REMI gebruikers

R€MI

STAPPENPLAN REMI

STAP 0 | AFSPRAKENKADER

- REMI als ondersteuning, geen blauwdruk voor de hulpverlening → waarborgt lokale autonomie
- OCMW moet vooraf afspraken maken en keuzes expliciteren met als doel
  - onderbouwen van beleidskeuzes
  - verschillen binnen en tussen OCMW's verkleinen
- **Afsprakenkader OCMW** als leidraad voor REMI
  - Aftoetsen bij directie & beleidsmakers
- **Afsprakenkader CEBUD**: bundeling van huidige beleidscontext, praktijken REMI-gebruikers en aanbevelingen
  - inspiratiedocument
  - levend document

STAP 0 | AFSPRAKENKADER

Inhoudsopgave

- 0. Inleiding
- 1. Praktische afspraken rond het gebruik van REMI**
  - 1.1 Doelgroep
  - 1.2 Inkomsten
  - 1.3 Uitgaven
- 2. Afspraken over maatschappelijke dienstverlening gekoppeld aan REMI**
  - 2.1 Welk aanbod van maatschappelijke dienstverlening ingeval van een negatief saldo?
  - 2.2 Hoeveel bedraagt de hoogte van de aanvullende financiële steun?
  - 2.3 Kan je de vereiste aanvullende financiële steun procentueel verminderen?
  - 2.4 Kan het OCMW voorwaarden verbinden aan het toekennen van aanvullende financiële steun?

STAP 0 | AFSPRAKENKADER

DOELGROEP?

Checklist

- ✓ Wie is de doelgroep?
- ✓ Wie vult REMI in?

Advies

- zo ruim mogelijk
- niet enkel curatief, ook proactief en preventief (artikel 57, §1 OCMW-wet)
- soms meerwaarde om cliënt te betrekken

WELKE INKOMSTEN?

Checklist

- ✓ Onregelmatige inkomsten?
- ✓ Pas later gekende inkomsten?
- ✓ Eenmalige inkomsten?
- ✓ Inkomsten op jaarbasis?
- ✓ Sociale voordelen?
- ✓ Spaargelden?
- ✓ Inkomsten van wie?

Advies

- alle maandelijkse inkomsten (regelmatige check)
- geen éénmalige inkomsten
- jaarlijks terugkerende inkomsten meenemen
- structurele voordelen meenemen indien impact op noodzakelijke kosten
- minimaal spaarbedrag vrijwaren
- inkomen en uitgaven van inwonend kind niet inbrengen

STAP 0 | AFSPRAKENKADER

WELKE UITGAVEN?

Checklist

- ✓ Reële uitgaven?
- ✓ Woonkosten?
- ✓ Eenmalige uitgaven?
- ✓ Medische kosten?
- ✓ Auto?
- ✓ Schulden?

Advies

- RB vervangen door reële uitgaven indien:
  - altijd reële huisvestingskost (eventueel afgetopt)
  - deze sterk afwijken (vb. onderwijs)
  - deze niet zijn inbegrepen (vb. kinderopvang)
- geen eenmalige uitgaven, wel registreren
- medische kosten volledig ingeven, eventueel maximumfactuur
- auto meenemen indien noodzakelijk
- overlevingsschulden, realistisch afbetalingsplan

STAP 0 | AFSPRAKENKADER

WAT BIJ NEGATIEF SALDO?

Checklist

- ✓ Wat bij negatief saldo?
- ✓ Voorwaarden voor AFS?
- ✓ Hoogte AFS?

Advies

- Zijn alle rechten uitgeput?
- Kunnen kosten worden beperkt?
- Kan het inkomen worden verhoogd?
- Immateriële ondersteuning
- AFS: indien geen andere opties, volledige steun (geen % vermindering of kritische grenzen)

STAP 0 | TOEGANG REMI

- **Toegang standalone versie**
  - Toegangsbeheer via CSAM
  - Uitnodiging aanvaarden en aanmelden
  - <https://referencebudgets.be/>
  - Meld u aan met ItsMe of eID
- **Toegang geïntegreerde versie**
  - Elke medewerker moet account koppelen
  - Code invoeren in externe applicatie
  - Gebruikers geïntegreerde versie kunnen ook gebruik maken van standalone versie

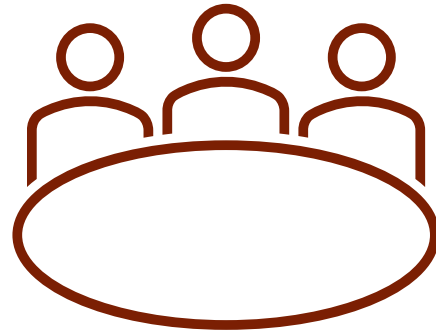
REMI

Aanmelden voltooid

Uw REMI account is actief

Zodra uw OCMW geactiveerd wordt zal u toegang verkrijgen tot de applicatie.

Project federale uitrol REMI

VERLOOP PROJECT

- Februari-maart: Introductie-opleidingen
- 31 maart 2023: deadline inschrijvingen
- April 2023: ondertekening contracten licentie (OCMW- TMK)
- 1 mei 2023: start uitrol REMI
- Mei-juni: Verdiepingsopleidingen
- 31 mei 2023: storting subsidie
- Oktober 2023: herhalingsopleiding 1
- Voorjaar 2024: herhalingsopleiding 2
- Evaluatie: overheidsopdracht

SUBSIDIES

- 1^e subsidieperiode: 1 mei 2023 – 29 februari 2024
- 2^e subsidieperiode: 1 maart 2024 – 31 december 2024
- MB met verdeelsleutels: 35 miljoen per subsidieperiode
  - voor de licenties van REMI + evaluatie tool
  - voor het uitkeren van REMI-steun:
    - wel of niet verbonden aan specifieke uitgaven
    - eenmalig of langdurig
    - niet hoger dan negatief saldo
- REMI niet gebruikt in de 1^e subsidieperiode -> geen aanspraak op subsidies in 2^e periode
- Overschot toelage moet worden terugbetaald
- Behoeftediagnose via REMI, maar autonomie blijft behouden over doelgroep, hoogte en bedrag aanvullende steun
- Activeringstraject (zie FAQ POD MI)
- Controle via Uniek Jaarverslag: 30 april 2024 (zie FAQ POD MI)

TEAMWERK

Referentiebudgetten worden ontwikkeld vanaf 2008 door onderzoekers van het Expertisecentrum voor Budget en Financieel Welzijn.

Voor dit project werken we hiervoor nauw samen met **de Universiteit van Luik**.

De referentiebudgetten zijn gebaseerd op richtlijnen, wetgeving en advies van experts en mensen in armoede.

The logo for Thomas More, featuring the word "THOMAS" in a smaller, orange, sans-serif font above the word "MORE" in a larger, bold, orange, sans-serif font. The letter "O" in "MORE" is stylized with a white circle inside.

Contact projectteam

support@remiredi.freshdesk.com

Bérénice
Storms

*Coördinator
Onderzoek*

Martine
Dingemans

*Coördinator
Valorisatie*

Sin Mei
Chiu

*Administratief
Medewerker*

Marieke
Frederickx

Onderzoeker

Ilse
Cornelis

Onderzoeker

Leen
Van Thielen

Onderzoeker

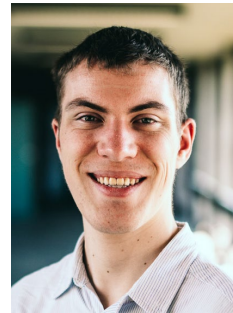
Heleen
Delanghe

Onderzoeker

Tess
Penne

Onderzoeker

Quinten
Cockaert

IT- developer

Kobe
Vranken

IT- developer

BEDANKT

EXPERTISECENTRUM VOOR BUDGET EN FINANCIËEL WELZIJN

THOMAS MORE

---

www.remiredi.be

support@remiredi.freshdesk.com

